

Franz Schubert: Tri klavirska komada, D. 946

Grlica, Roland

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Music Academy / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:182711>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-10**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

V. ODSJEK

ROLAND GRLICA

FRANZ SCHUBERT: TRI KLAVIRSKA
KOMADA D. 946

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

V. ODSJEK

FRANZ SCHUBERT: TRI KLAVIRSKA KOMADA D. 946

DIPLOMSKI RAD

Mentor: red. prof. Jakša Zlatar

Student: Roland Grlica

Ak.god. 2017. / 2018.

ZAGREB, 23.05.2018.

Diplomski rad obranjen 23.05.2018. ocjenom

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

red. prof. Jakša Zlatac

Potpis

U Zagrebu, 23.05.2018.

POVJERENSTVO:

1. _____
2. _____
3. _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE
AKADEMIJE

Sadržaj:

Sažetak

1. Uvod
2. Franz Schubert
3. Tri klavirska komada – Drei Klavierstücke D.946
 - 3.1. I. Allegro assai u es-molu
 - 3.2. II. Andante u Es-duru
 - 3.3. III. Allegretto u C-duru
4. Zaključak
5. Literatura

Sažetak

Franz Peter Schubert bio je austrijski skladatelj, rođen 1797. godine. Jedan je od prvih i glavnih predstavnika romantizma u glazbenom stvaralaštvu. U ovom radu detaljnije je prikazan njegov život kao i analiza klavirskog djela *Drei Klavierstücke op. 946*. Od malena glazbeno podučavan, kasnije je i sam odabrao učiteljsko zvanje. Schubert je gotovo cijeli život proveo u materijalno skromnim prilikama. Bio je integriran u intelektualno društvo prijatelja, s kojima je kasnije priređivao i privatne koncerte zvane *Schubertijade*. Iako je njegov život trajao 31 godinu, iza sebe je ostavio golem opus, u koji ubrajamo solo pjesme, klavirska djela, simfonije, scenska i komorna djela. Smatra se da je Schubert upravo u klavirskim minijaturama dao najbolje od sebe, stoga je posebno zanimljivo proučiti *Drei Klavierstücke*. Unatoč nazivu ovog djela, koji na prvi pogled govori da je riječ o malim klavirskim minijaturama, svi ovi komadi nose snažnu i dubokomnu poruku. U ovome djelu Schubert ne pokazuje samo tehničke vještine pijanizma, već daje slušatelju prikaz pojedinih svojih emocija i stanja, koje je osjećao pri pisanju ovoga djela. Zbog tih čistih emocija i karaktera koji su ovdje zastupljeni, smatram da je ovo djelo jedno od bisera Schubertove klavirske literature.

Summary

Franz Peter Schubert was an Austrian composer born in 1797. He is considered to be one of the first representatives of Romantic music. This paper captures his life and gives a detailed analysis of his last piano composition “Drei Klavierstücke D. 964” (Three Piano Pieces). Having received musical education as a boy, he later chose to work as a schoolmaster for four years. He spent almost the entirety of his life in poor economic conditions. Schubert's intellectual circle of friends bound together by a passion for music organized private concerts called “Schubertiades”, which are being performed even today, albeit in a slightly different form. Franz Schubert had a tragically short, but extremely productive life. Having reached the age of 31, he wrote 1000 musical pieces such as solo songs (song cycles), piano trios, piano quintets, symphonies, many different forms of chamber music and incidental music for plays. Schubert's miniature piano pieces are considered to be his master ones, which is why it is especially interesting to analyse his “Drei Klavierstücke D 964” (“Three Piano Pieces”). Despite their name, which indicates that they are miniature piano pieces, they are infused with a very strong and profound message. In this particular piano piece Schubert does not only show technical skills, but also offers his audience an outline of all his emotions and mental states. This is especially noticeable in the second part. Owing to the pure emotions and characters represented by this work, I consider it to be a masterpiece of Schubert's piano literature.

1. Uvod

Kao jedno od glavnih točaka svojeg diplomskog koncerta odabrao sam Schubertovo djelo *Drei Klavierstücke D.946*, jer me odmah po prvom slušanju privuklo. Slušajući nekoliko puta, ustanovio sam da se ovo djelo razlikuje od većine koje sam izvodio u ovih ukupno 15 godina glazbenog obrazovanja. Razlika je u tome da Schubertova *Tri klavirska komada* ne stavljaju naglasak na tehničke vještine, već na one muzičke. Od samog početka pa do kraja, u prvom je planu glazbena fraza i karakter. To je ona glavna sastavnica kojom se odlikuju *Tri klavirska komada* i s čime sam se morao najviše baviti u praktičnom i mentalnom pogledu. Čitajući podatke o Schubertovom životu, kao i usporedno slušajući *Tri klavirska komada*, mislim da možemo dobiti najrealniji prikaz njegova života. U ovom radu bavit ću se analiziranjem ove kompozicije u formalnom, tehničkom i interpretativnom smislu. Franz Schubert bio je veliki umjetnik, vrlo povučen i nenametljiv. Život je proveo kao plemenit čovjek, u materijalno skromnim prilikama, mnogo puta je stanovao i kod svojih prijatelja, a najveće mu je zadovoljstvo pružalo razveseljavanje svojih prijatelja vlastitom glazbom. Često im je poklanjao svoja djela, na koja bi kasnije zaboravio, stoga su mnoga dan danas neotkrivena. Mendelssohn, Schumann, Liszt, Brahms kao i ostali skladatelji romantizma, otkrivali su i hvalili Schubertova djela, što govori da im je Schubert nepobitno bio prethodnik. Pri prvom slušanju Schubertove glazbe ponekad imamo dojam da se radi o jednostavnim melodijama jer one često podsjećaju na današnje harmonizacije popularne glazbe (što je moguće primijetiti u II. klavirskom komadu) no u tim najjednostavnijim segmentima kriju se najdublja pitanja i emocije. Na kraju krajeva, Schubert je bio sretan čovjek, iskren i odan prijatelj. Upravo u tom sretnom raspoloženju završava ovaj klavirski ciklus, koji zaključuje sve radosnom i pobjedničkom energijom, i nakon svih uspona i

padova koje možemo čuti, a znamo da se svaki umjetnički život sastoji upravo od toga, zaključujemo kakav je zaista lik i djelo Franza Schuberta.

2. Franz Schubert

Slika 1.1.a, Franz Peter Schubert

Franz Peter Schubert (Himmelfortgrund 31. siječnja 1797. – Beč 19. studenog 1828.) austrijski je skladatelj, jedan od prvih i glavnih predstavnika romantizma u glazbenom stvaralaštvu. Rođen je kao trinaesto od šesnaestero djece učitelja Franza Theodora Schuberta i domaćice Elizabeth Vietz. Schubertov interes za glazbom prije svega polazi od njegova oca, koji je imao vlastitu školu u Lichentalu. Upravo je od njega Schubert u dobi od pet godina počeo dobivati redovitu poduku, a godinu dana kasnije upisan je i u očevu školu, čime je započela njegova formalna glazbena naobrazba. Otac ga je učio osnovama violine, a od brata je dobivao poduku iz klavira. U dobi od sedam godina primao je i poduku iz pjevanja, harmonije i orgulje od Michaela Holzera, orguljaša i vođe zbora crkve u Lichtentalu. Svirao je i violu u obiteljskom gudačkom kvartetu s braćom Ferdinandom i Ignazom, zbog čega su upravo neka od njegovih prvih djela

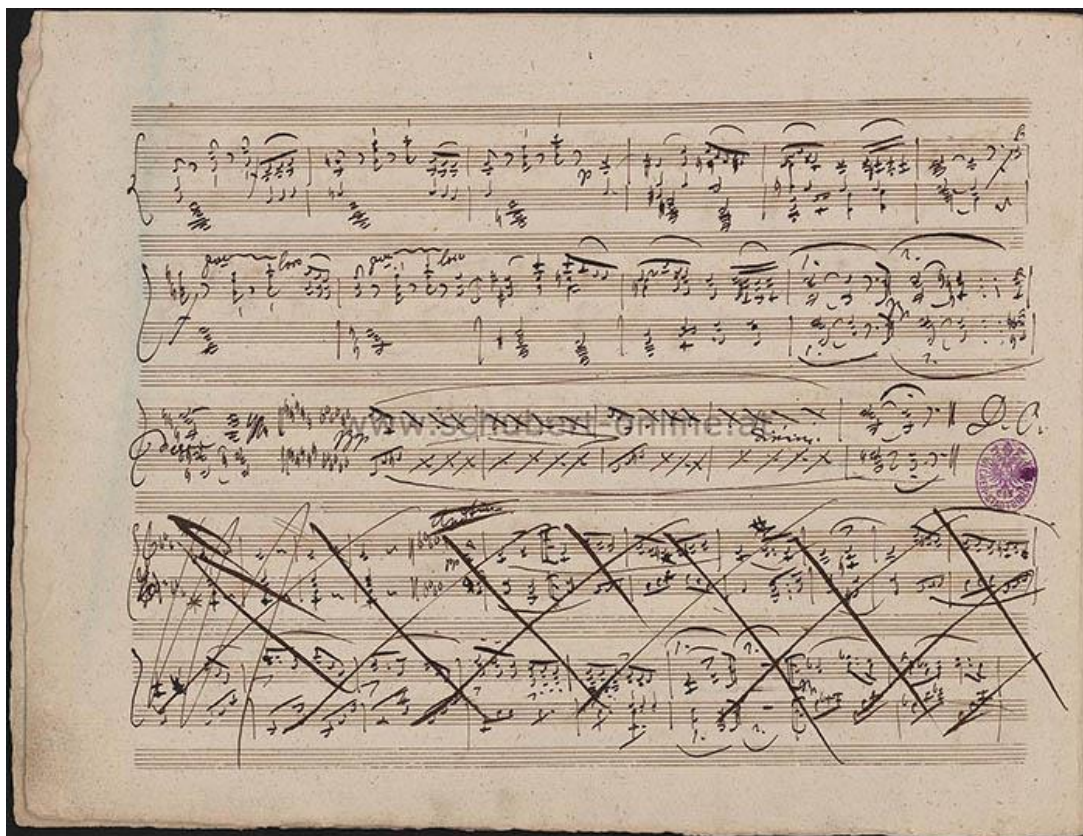
napisana za gudački kvartet. Zbog svog lijepog glasa Schubert u dobi od 11 godina postaje pjevač u *Wiener Hofmusikkapelle* gdje pjeva sopransku dionicu. U listopadu 1808. godine Schubert je položio prijamni ispit i time postao učenik *Stadtkonvikta* (carskog sjemeništa). U sjemeništu je glazbenu poduku dobivao od Wenzela Ruzicka i kasnije Antonia Salieria. Osim pjevačkog angažmana, svirao je i drugu violinu u orkestru sjemeništa. S obzirom na to da mu je glas u razdoblju puberteta počeo mutirati, nije više mogao biti pjevač u dječjačkom zboru. Zbog toga je 1813. godine bio prisiljen napustiti zborove i vratiti se kući. Schubertu je „prijetila“ vojna služba koja je tada u Austriji dugo trajala, no kako su učitelji bili oslobođeni službe, on se odlučio posvetiti učiteljskom zvanju. Godine 1814. počeo je raditi u očevoj školi s najmlađim učenicima. S obzirom na to da mu je nedostajalo pedagoške smirenosti i strpljenja za rad, Schubert je bio vrlo nezadovoljan radom u školi. Uz pedagošku djelatnost, 1814. godine održala se prva javna priredba – premijera Schubertovih djela. Bila je to *Missa br. 1 u F-duru*. Iste godine mladi umjetnik doživio je prvu ljubav. Njegovu pažnju privukla je mlada sopranistica Therese Grob, za čiji je glas napisao nekoliko liturgijskih djela od kojih su najpoznatija *Salve regina* i *Tantum Ergo*. Schubert se htio njome oženiti, no nije zbog strogih zakona o braku iz 1815. godine koji su zahtjevali od mladoženje da dokaže da ima sredstava za uzdržavanje obitelji. Godine 1816. Schubert se natjecao za radno mjesto nastavnika glazbe na njemačkoj školi u Ljubljani, no kako mu je molba bila odbijena, Therese Grob je odabrala za muža čovjeka sigurnije egzistencije. Sljedeće godine Schubert je počeo raditi u školi u Rossau (nedaleko od Lichtentala) uz svog oca, no ubrzo je napustio učiteljsko zvanje, posvađao se s ocem i počeo živjeti samostalno. Tada se godinama suočavao s okrutnom životnom stvarnošću i bijedom koju je donekle ublažavala nesebičnost i dobrota nekolicine dobrih prijatelja s kojima je Schubert često provodio vrijeme. Schubert je jedno vrijeme živio u kući prijatelja Franza von Schobera,

studenta prava iz imućne obitelji. Godine 1817. Schober je Schuberta upoznao s Johannom Michaelom Voglom, uglednim baritonom, za kojeg je Schubert napisao brojne pjesme, koji je postao jedan od glavnih promicatelja Schuberta u bečkim glazbenim krugovima. Upoznao je i Josepha Hüttenbrennera, koji je također imao važnu ulogu u promicanju Schubertove glazbe. Schubert je bio središnja ličnost kruga vjernih prijatelja kojemu su pripadali i mnogi drugi istaknuti umjetnici; književnici, pjesnici, slikari, pjevači i kipari. Jedan od važnih glazbenih utjecaja dolazio je od pjesama Johanna Rudolfa Zumsteega, važnog skladatelja pjesama toga vremena koje je Schubert htio „modernizirati“ (prema navodima Schubertovog prijatelja Josepha von Spauna). Njegovo prijateljstvo s Josephom von Spaunom započelo je na *Stadtkonvikt* i trajalo je čitav život. Spaun je Schuberta čak opskrbljivao papirom za pisanje glazbe. Ljeto 1818. godine Schubert je proveo kao učitelj glazbe u obitelji Johanna Karla Esterhazyja na njegovom dvoru u Zselizu (tada Austrija, danas Žeilezovce, Slovačka). Njegove dvije kćerke Karoline i Marie podučavao je pjevanju i sviranju. Posao mu nije oduzimao previše vremena pa je tijekom boravka aktivno skladao. U Mađarskoj je upoznao mađarski folklor, čije elemente možemo naći u nekim od njegovih djela. Djela iz 1819. i 1820. godine pokazala su značajan napredak u razvoju zrelosti i stila. Schubert je počeo zauzimati sve prominentniji položaj, obraćajući se širem krugu publike. Izdavači nisu obraćali pažnju na njega, jedino je Anton Diabelli nevoljko pristajao tiskati neka od njegovih djela. Tako je tiskano prvih sedam brojeva opusa (sve pjesme), nakon čega je suradnja prestala. Situacija se poboljšala u ožujku 1821. godine kada je Vogl otpjevao *Der Erlkönig* na koncertu koji je bio izuzetno dobro primljen. Godine 1822. upoznao je njemačke skladatelje Carl Maria von Webera i Ludwiga van Beethovena, ali iz tih poznanstava nije se mnogo toga rodilo. Do 1824. godine nastao je velik broj kompozicija; solo pjesme, sedam simfonija, nekoliko klavirskih sonata, niz scenskih

radova i pet misa, no s obzirom na to da je Schubert često poklanjao prijateljima svoje partiture, neka su djela zauvijek ostala izgubljena i nepoznata. Od 1826. do 1828. godine, živio je u Beču i skladao (osim kratkog posjeta Grazu 1827. godine). Schubert nije nikada zarađivao veće svote novaca, živio je skromno i ponekad na samom rubu egzistencije. Nesređen, neuredan i ponekad razuzdan život nije ostao bez posljedica, pa je Schubert često obolijevao. Službeni razlog Schubertove smrti je tifoidna groznica, iako su iznesene i druge teorije, od kojih je jedna ta da je bio u tercijarnoj fazi sifilisa. Kasno u ljeto 1828. posjetio je dvorskog liječnika Ernsta Rinna, koji je potvrdio njegove sumnje da je neizlječivo bolestan te da će vjerojatno ubrzo umrijeti. Neki od simptoma koje je imao upućuju na trovanje živom koja se u to vrijeme koristila kao lijek za sifilis. Na početku studenog iste godine ponovo se razbolio. Osjećao je glavobolju, groznicu, imao otečene zglobove i povraćao. Nekoliko mjeseci nakon što su ga njegovi prijatelji nagovorili da početkom 1828. godine izvede svoj prvi javni koncert s vlastitim djelima, preminuo je u Beču u dobi od 31 godine, 19. studenog u stanu svoga brata Ferdinanda. Vlastita želja mu je bila da bude pokopan kraj Beethovena. Godine 1888. oba groba su premještena u središnje bečko groblje *Zentralfriedhof*, gdje se nalaze pokraj grobova Johanna Straussa II. i Johannes Brahmsa. Schubert je iza sebe ostavio oko 1200 kompozicija, što je ogroman opus s obzirom na njegov iznimno kratak život.

1. Tri klavirska komada – Drei Klavierstücke D.946

Tri klavirska komada je djelo nastalo 1828. godine, u posljednjoj godini Schubertova života, šest mjeseci prije smrti. Schubert je te godine usprkos oboljenju gotovo u svim glazbenim vrstama koje je skladao napisao remek-djela (*Misa u Es-duru*, kasne klavirske sonate i mnoge solo pjesme). Ovo djelo prije svega je ispunjeno lirskim izričajem, iako, nikada nije doseglo uspjeh kao njegove sonate i klavirski ciklusi koji su zasigurno njegova najizvođenija djela. Štoviše, *Drei Klavierstücke* smatraju se vrlo intimnom kompozicijom. O njenom nastanku nema mnogo informacija. Može se uočiti da je Schubert pojedine dijelove partiture puno puta ispravljao, što je vidljivo u križanjima ponekih fraza, koje nisu dočekale svoju konačnu verziju.

Slika 2.1.a, Franz Schubert: Partitura djela *Tri klavirska komada D. 946*

Kao i većina Schubertovih djela, i ovo je objavljeno tek postumno. Johannes Brahms je 40 godina nakon nastanka prvi anonimno objavio *Tri klavirska komada* u tri zasebna sveska, što govori da mu se očito nije svidjela njegova ideja cikličkog aspekta. Prvi klavirski komad pisan je u es-molu i mračnog je raspoloženja, usprkos ubačenom srednjem „dur“ dijelu, koji u tom trenu želi nakratko osvjetliti raspoloženje i karakter. Uz prvi klavirski komad, i u drugom se neprekidno izmjenjuje dinamika, tempo i tonalitet i tako upoznajemo Schuberta koji se sve više povlači u sebe, jer mu više nije preostalo previše vremena. Drugi komad pisan je u Es-duru, i po obliku je rondo, koji se stilski u konačnici izdvaja u odnosu na prvi i treći komad. Rondo se sastoji od tri dijela, početnog pjevnog *Allegretto* Es-dur dijela, kojemu se suprotstavljaju c-mol i melankolični as-mol dijelovi. Treći klavirski komad – *Allegro* u C-duru, karakteriziraju snažne sinkope, koje su kratko „prekinute“ srednjim duhovnim dijelom, koji unosi mir i spokoj u ovaj stavak. Upravo te ritmičke strukture podsjećaju na češku narodnu glazbu. U srednjem dijelu, Schubert iznenađuje fascinirajućim izmjenama boja i modulacija, neprestano prekidajući gotovo hipnotičnu monotoniju koju dobiva istovjetnim ritmom. Na taj način Schubert se igra sa očekivanjima slušatelja u sva tri klavirska komada, koja sama po sebi, već zbog opsega, spadaju u jedna od zahtjevnijih djela klavirske literature, ali nažalost ostaju kratkoročnom sjećanju slušatelja, upravo zbog svih naglih promjena koje su ovdje zastupljene.

1.1. I. Allegro assai u es-molu

Prvi klavirski komad označen je tempom *allegro assai*, a pisan je u tonalitetu es-mola. Forma ovog oblika je A-B-A. A dijelovi pisani su u es-molu, dok je srednji B dio pisan u H-duru. Prvih šesnaest taktova formirana su kao dvije velike glazbene rečenice (8+8). U desnoj ruci je glavna melodija, a u lijevoj jasna pratnja u ritmu triola. Tu konstantno dolazi do sukoba ritma, jer se šesnaestinke u desnoj ruci suprotstavljaju triolama u lijevoj. Ove dvije velike glazbene rečenice su doslovno ponovljene, samo što je druga pisana za oktavu više, a i dinamički je oprečna prvoj. Obzirom da je melodija u desnoj ruci, ona ovdje dinamički prevladava, a pratnju treba diskretnije i tiše svirati. Posebno treba pripaziti da se ritam triola u lijevoj ruci ne „lijepi“, već da prsti aktivno sviraju, i jasno pokažu promjenu harmonije – što se događa na svakoj prvoj osminki. Šesnaestike u desnoj ruci moraju biti ritmički precizno određene, dok s druge strane ne smiju zvučati grubo.

I

Allegro assai

Slika 3.1.a, taktovi 1-16

Od 17. do 56. takta niže se 10 malih glazbenih rečenica. Situacija se ovdje mijenja, ritam u desnoj ruci također postaje u obliku triola, a svaku prvu osminku u trioli možemo promatrati kao glavnog nositelja melodija. Puno je ugodnije oblikovati frazu ako se

koncentriramo na pojedine note, nego na svaku od njih. Zbog toga je važno da se te note odsviraju s posebnom pažnjom kako bi slušatelj u svim osminkama-triolama uspio čuti glavnu melodiju – oblikovanu frazu. Ove matematički pravilne fraze prati i jasan dinamički plan, u većini slučajeva praćen crescendima ili decrescendima.

Slika 3.1.b, taktovi 17-32

Od 57. do 74. takta, uz jedan dvotakt u obliku pauze, imamo ponovno dvije velike glazbene rečenice (4+4) kao s početka, međutim za razliku od es-mola, ove su pisane u Es-duru i sve je ostalo identično.

Slika 3.1.c, taktovi 57-74

Od 74. do 112. takta nastupa završni dio – codetta. Prvo slijede tri šesterotaktne fraze od 74. do 91. takta, zatim jedna četverotaktna fraza od 92. do 95. takta. Nakon toga slijedi šesterotaktna fraza do 101. takta, zatim dvije male glazbene rečenice i jedna velika, čime završava A dio. U završnom dijelu ritmička struktura ostaje ista, u lijevoj

ruci su i dalje triole koji imaju funkciju nosioca harmonije, dok u desnoj ruci imamo melodiju kombiniranu u ritmu četvrtinki i osminki. Obzirom da se od 82. do 90. takta u desnoj ruci kontinuirano sviraju iste note, vrlo je važno paziti da iste ne bi zvučale naporno i dosadno, stoga kao pomoć možemo iskoristiti tonove iz lijeve ruke koji određuju harmoniju, a u desnoj recimo naglašavati samo promjene harmonijske strukture. U 90. taktu je vrhunac dinamičke gradacije koja kreće od 74. takta, pa je važno da *fz* vertikalni momenti budu masivni i čvrsti, a između toga precizne izmjene *stacatto* i *tenuto* akorada.

Slika 3.1.d, taktovi 74-88

Nakon A dijela, B dio je posve karakterno različit od A dijela. *Andante*, pisan u H-duru, nadasve je lirskog karaktera i unosi mirnoću u ovaj klavirski komad. Ponekad je sastavljen čak i od pomalo improviziranih dijelova, u kojima cijeli materijal pliva nadovezujući se jedan na drugi, u konačnici postupno vraćajući se u mračni es-mol. Od 113. do 123. takta nižu se dvije male glazbene rečenice i jedna trotaktna rečenica. U lijevoj ruci zastupljene su oktave ili ponekad nepotpuni akordi koji su i dalje nositelji glavnih harmonija, dok je u desnoj ruci glavna melodija. Obzirom da je melodija u desnoj ruci pisana donekle pomoću akorada, važno je izdvojiti gornji glas u tim strukturama kako bi melodija bila jasno izražena. *Arpeggio* note ne smiju biti grube, već

nježno odsvirane. *Andante* započinje *p* dinamikom, i do kraja, tj. 121. takta potrebno je izgraditi postupnu gradaciju, koja nikako ne smije biti nametljiva. U 122. taktu ponovno nastupa *piano*.

Slika 3.1.e, taktovi 113-123

Od 124. do 135. takta nanizano je šest dvotaktnih fraza. Ovdje su posebno interesantni taktovi 125 i 127 koji imaju veoma brze ritmične figure koje treba odsvirati s posebnom lakoćom kako bi zvučali kao određeni improvizatorski efekti, koji pomalo podsjećaju na česte Lisztove figure primjerice u mađarskim raspodijama.

Slika 3.1.f, taktovi 124-129

Od 136. do 150. takta imamo sličan motiv kao i u 113.taktu, no ovdje je on dodatno ukrašen *arpeggio* akordima kao i novim umetnutim materijalima.

Slika 3.1.g, taktovi 136-145

Od 151. do 155. takta je prijelazni dio koji ponovno modulira u es-mol, nakon čega slijedi doslovno ponovljeni A dio.

Slika 3.1.h, taktovi 151-155

1.2. Allegretto u Es-duru

Drugi klavirski komad pisan je u rondo formi, *A-B-A-C-A*. Možemo reći da je ovaj komad centar ovog ciklusa jer se karakterno posve razlikuje, donosi lirsku i osjećajnu dimenziju u kojoj Schubert slušatelju vjerojatno najiskrenije pokazuje sva svoja stanja i promjene. Stavak počinje *cantabile* Es-dur melodijom, koja unosi mir i sklad, no vrlo ubrzo se tu miješa c-mol, as-mol kao i h-mol dijelovi koji, svaki put kada nastupaju, šalju posve drugačiju poruku. A dio pisan je većinskim dijelom u *p* dinamici, što znači da je vladanje tonom ovdje poprilično delikatno. U lijevoj ruci je harmonijska pratnja u obliku rastavljenih akorada, dok je u desnoj glavna melodija u obliku terci i seksti. Iako je očito da treba naglasiti gornju liniju pošto je ona prirodno dominantnija, ne treba zaboraviti na drugi glas koji također ima bitnu ulogu. Štoviše, ako pogledamo dionicu desne ruke, dobijemo vrlo jasno zbarsko dvoglasje tj. mjestimično troglasje.

The image shows a musical score for the beginning of Schubert's 'Allegretto' in E-flat major. The score is in 3/8 time and consists of two systems. The first system is marked 'Allegretto' and 'pp' (pianissimo). It features a treble clef with a melody of eighth and sixteenth notes, and a bass clef with a steady eighth-note accompaniment. The second system shows a 'cresc.' (crescendo) leading to a 'p' (piano) dynamic. The bass line continues with a similar accompaniment pattern.

Slika 3.2.a, taktovi 1-9

Nakon lirskog, pjevnog i mirnog *A* dijela, nastupa *B* dio koji se ovdje tonalitetno suprotstavlja, jer je u paralelnom c-molu. Ovaj dio unosi na neki način nemir, jer su šesnaestinke, koje u ovoj mjeri i tempu daju dojam sporijeg *tremola*. Dinamika je *pp*, stoga je slušni dojam poprilično mističan. *Tremolo* je u lijevoj ruci konstantno prisutan, dok je desna ruka i dalje glavni nositelj melodije. Uz *pp*, svako malo se pojavljuju *fz*

staccato akordi koji moraju nastupiti *subito*, ali ne smiju postati agresivni. Od 32. do 45. takta nižu se su tri male glazbene rečenice i jedna dvotaktna fraza.

Slika 3.2.b, taktovi 32-39

Od 46. takta situacija postaje obrnuta, u desnoj ruci dolaze šesnaestinke, dok je melodija u lijevoj ruci. Melodija je sada u tamnijem registru pa je važno da bude što kristalnije ali nenametljivo odsvirana. Tu će se pojaviti *crescendo* koji počinje u 54. taktu i vodi sve do 59., kada nastupa novi materijal.

Slika 3.2.c, taktovi 46-52

Od 59. do 78. takta nastupa završni dio *B* dijela, koji je također kontrast prethodno odsviranom materijalu, koji je doživio dinamički vrhunac, a onda se vratio u *pp*

dinamiku i u tonalitet C-dura. *Tremolo* je i dalje figura koja je ovdje u lijevoj ruci, dok su u desnoj ruci terce. Terce često mogu biti zahtjevne za sviranje, pogotovo ako se želi postići izjednačenost. Bilo bi dobro u lijevoj ruci naglasiti tonove koji su nositelji nove harmonije. Ovaj dio završava modulacijom u C-dur.

Slika 3.2.d, taktovi 59-65

Od 79. do 110. doslovno je ponovljen A dio. Nakon njega mijenja se tempo, sada je to *L'istesso tempo*, u tonalitetu as-mola. Ovo je možda i najtragičniji dio ovog komada, ili čak cijelog ciklusa, jer melodija sadrži poruku iznimnu sjetu i tugu. Lijeva ruka je i dalje funkcija čiste harmonijske pratnje, dok desna ima kombinaciju pratnje i melodije. Ovdje dolazimo do situacije gdje je u desnoj ruci potrebno odvojiti glavnu melodiju sastavljenu od terci koje su u funkciji pratnje. Također, u 117. taktu je skok koji će se kasnije pojaviti još nekoliko puta stoga je važno izvježbati isto na način da ne bude nikakve pauze i dodatnog vremena što bi moglo narušiti horizontalni dojam C dijela. Od 111. do 113. je dvotaktni dio koji je pisan kao modulativni prijelaz u as-mol, nakon čega od 113. do 140. takta imamo dvije rečenice od 5 taktova, nakon čega se niže devet dvotaktnih

fraza, a svaka od njih nastupa kao zasebna harmonijska cijelina. U 139. taktu kreće modulacija prema h-molu koji nastupa u 141. taktu.

Slika 3.2.e, taktovi 115-123

Od 141. do 158. takta, tonalitet je h-mol, rečenice su nepravilne. Ovdje imamo jednu peterotaktnu, šesterotaktnu i opet dvije peterotaktne rečenice. H-mol dio je odlučan, što je podržano i dinamikom *mf*, ali i oktavama u melodiji desne ruke. Materijal u lijevoj ruci naizgled je obična pratnja, no ona ima zanimljiva melodijska kretanja koja bi bilo dobro istaknuti, a odvijaju se u gornjem glasu. Od 158. takta kreće modulacija prema as-molu, jer će se u 162. taktu ponovno pojaviti as-mol materijal iz C dijela.

Slika 3.2.f, taktovi 141-150

Od 162. do 194. takta cijelo vrijeme je prisutan as-mol materijal, a što se tiče forme tu su dvije peterotaktne rečenice, zatim četiri dvotaktne fraze i četiri male glazbene rečenice. Od 189. do 194. takta nastupa modulacija koja nas iz as-mola uvodi u Es-dur, nakon čega će nastupiti A dio kao doslovno ponovljen, što će biti ujedno i završetak drugog klavirskog komada.

The image shows a musical score for piano, measures 162-167. The score is written in a key signature of three flats (E-flat major / C minor) and a 2/4 time signature. It consists of two systems of staves. The first system has two staves: the upper staff contains a melodic line with eighth-note patterns and slurs, and the lower staff contains a bass line with chords and rests. The second system also has two staves: the upper staff continues the melodic line with slurs, and the lower staff contains a bass line with chords and rests. The dynamic marking *pp* (pianissimo) is present in the first system.

Slika 3.2.g, taktovi 162-167

3.3. Allegro u C-duru

Treći klavirski komad, u tempu *Allegro*, ponovo je jednostavnog *A-B-A* oblika, a kao takav sadrži dva velika kontrasta među dijelovima. *A* dio sadrži karakter virtuozne i radosne energije, prevladavaju sinkope praćene akcentima, a zastupljene su i nagle promjene dinamike. Funkciju nositelja ritmičnog života ima lijeva ruka, zbog čega bi trebalo dati diskretno do znanja svaku prvu dobu u taktu. Materijal *A* dijela podjeća čak i na narodnu glazbu, pogotovo ako ga promatramo s ritmičkog aspekta. Sve note u *A* dijelu treba svirati kristalno čisto, a akcente što jasnije.

III

Slika 3.3.a, taktovi 1-14

B dio nastupa *subito*, kao nagla promjena, i uvodi nas u posve novu dimenziju. Promjenom mjere iz $2/4$ u $3/2$ Schubert prije svega unosi mir, a sam materijal asocira na sakralnu glazbu, primarno zbog vertikalnog pristupa. Izmjenjuju se mnogi tonaliteti i stalno su prisutne modulacije. Posebno je važno istaknuti melodijsku liniju, koja je u desnoj ruci, no istovremeno ju prati identična dionica u lijevoj ruci, stoga je važno izvježbati lijevu ruku kako ista ne bi bila samo u funkciji pratnje. Harmonijske vertikale u *B* dijelu možemo poistovjetiti s zbarskim načinom skladanja. *B* dio, kao što je već

rečeno, karakterno je suprotan. Materijal je duhovan, a tonalitet više nije C-dur nego Des-dur, uz poneke modulacije u as-mol, es-mol i Ges-dur.

Slika 3.3.b, taktovi 74-83

Ponovni nastup A dijela uvodi nas u virtuoznu codu koja je možda energetski najimpulzivniji dio ciklusa. Ona sadrži ritmičke i melodijske elemente A dijelova i kao takva zaključuje ovaj ciklus.

Slika 3.3.c, taktovi 249-251

5. Zaključak

Ovim radom nastojao sam pružiti uvid u Schuberta kao osobu i umjetnika. Kao što sam pisao u uvodu, ovo djelo nije odraz u prvom redu tehničke vještine pijanista, već one unutarnje – karakterne i emocionalne. Stoga ću *Tri klavirska komada* vjerojatno izvoditi različito za 10 ili 20 godina. Schubert je bio začenik romantizma, u kojemu upravo prevladavaju ovakve forme manjih klavirskih minijatura. Ovaj ciklus prožet je različitim karakterima, dok sama forma i nije komplicirana. Glavni razlog zašto iznimno cijenim Schubertova djela je taj što se u njegovoj muzici jasno čuje da nije ništa zapisivao iz potrebe da optereti interpreta tehničkom problematikom, kao što su neki skladatelji često radili u nedostatku same ideje. Kod Schuberta je uvijek prisutna emocija ispred svega drugoga. Najveća genijalnost *Triju klavirskih komada* je to što odišu bogatstvom tonaliteta i bojom zvuka. Smatram da je Schubert najveći pečat svoga skladateljskog perfekcionizma, barem kada je riječ o klaviru, ostavio upravo u „minijaturama“ ovakvoga tipa.

6. Literatura

AINSLEY, Robert: *Enciklopedija klasične glazbe – oblici, stilovi i razvoj*, Zagreb, Znanje, 2004.

ANDREAS, Josip: *Povijest glazbe*, Zagreb, Mladost, 1976.

EINSTEIN, Alfred: *Ein musikalisches Porträt*, Zürich, Pan-Verlag, 1952.

GIBBS, Christopher H.: *The Life of Schubert*, Cambridge, Cambridge University Press, 2000.

KALEBOTA, Plećaš Bojana: *Bečki dječaci*, Zagreb, Intergrafika, 2013.

KOVAČEVIĆ, Krešimir: *Muzička enciklopedija – 50 najvećih skladatelja i njihovih 1000 najpoznatijih djela*, Zagreb, 1977.

REICH, Truda: *Glazbena čitanka*, Zagreb, Školska knjiga, 1994.

SKOVRAN, Dušan; PERIČIĆ, Vlastimir: *Nauka o muzičkim oblicima*, Beograd, Univerzitet umetnosti u Beogradu, 1991.

STEBLIN, Rita: *"Franz Schubert – das dreizehnte Kind"*, Wien, Wiener Geschichtsblätter, 2001.

WAGNER, Manfred: *Franz Schubert – Werk und Leben*, Wien, Verlag Holzhausen, 1996.

ŽMEGAČ, Viktor: *Majstori europske glazbe: od baroka do sredine 20. stoljeća*, Zagreb, Matica hrvatska, 2009.

Slušni primjeri:

Alfred Brendel

https://www.youtube.com/watch?v=dwj4ia_FDEc

Maria Joao Pires

<https://www.youtube.com/watch?v=4pYe4959Xa4>

Yulianna Avdeeva

<https://www.youtube.com/watch?v=i19DoeFUR-A>

Maurizio Pollini

<https://www.youtube.com/watch?v=86CNMb6J7Iw>

Andras Schiff

<https://www.youtube.com/watch?v=ELGHuF5paCY>